

ВЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ

ХАМ І ЯФЕТ

З ПРИВОДУ ДЕСЯТИХ РОКОВИН 16/29 КВІТНЯ 1918 Р.

ЛЬВІВ
НАКЛАДОМ „ПОСТУПУ“
1928.

В мові даної людської громади відбивається її душа. — „Шляхетність“, „благородство“. — Чи витворилось вже в українській мові своє власне слово для означення цієї державно-творчої властивості душі?

I.

Десятиліття відродження Держави Української!... Чому-ж її нема? Чому і ця спроба сотворити державу та стати нацією скінчилась руїною, як і всі попередні, в протязі тисячі літ?...

Необуздане хамство і цей раз розвалило Українську Державу. Іншої правдивої відповіді на оці болючі питання нема. Хамство — розуміється не як лайка, а як віками освячене поняття для означення певного типового соціально-психічного явища. Що означає це поняття?

Пішло воно від Ноевого сина. Слава цього сина: згірдлива насмішка над слабстю і наготою батька. Така насмішка — це зовнішня ознака хамства. „Вони — каміння придорожнє, тяжке, похмуре, що ними значить свій шлях історія. Ми — буйний, веселий, потік весняний...“ „Супроти них ми можемо здобутись лише на погорду...“ „Чи-ж зрозуміє камінь, загрузлий в глинищі, якого природою є опір і нерухомість, того що греблі рве, що весь є гін і порив, що сам собі риє ложбище і несе рух та пісню визволення.“ — Беру для прикладу останній, найсвіжіший зразок відношення українських синів до українських батьків. Від тисячі літ лунає по Українській Землі оттака „пісня визволення...“

Але-ж це природній поступ, це творча революція, визволяюча свіжі, молоді сили; це патос чину, енергії. — Не правда! — Коли-б це був прометейський гін вірного сина, палаючого любовю до батька, до братів, до своєї громади — коли-б це було молодече бажання дістати для своїх хоч трохи вогню з неба — Україна була-б нині наймогутнішою державою, найсильнішою нацією. Яфет, брат Хама, бачив наготу і слабкість батька не гірше, ніж Хам. На вид цей в його молодій душі так само спалахнуло почуття, так само зародився чин. Але чин Яфетовий був інший від чина Хамового. Яфет прибіг до батька, підніс його. Він всіми силами своїми став на поміч батькові. Чому? Бо в Яфеті у відношеню до батька заговорила любов і почуття спільности, а в Хамі — злоба і почуття окремішности.

Абсолютний брак любови до своєї громади, натомість любов тільки до себе, свого „я.“ Повна відсутність творчої синівської покори, натомість зарозумілість глупої пихи, що „греблі рве“ і сама гине. Погорда до батька, коли він слабкий, натомість рабство у чужого, коли він сильний — ось хамство, ось прикмета людей, що живуть на Українській Землі...

* * *

Хіба тільки їхня? Хіба-ж у інших націй нема хамства? Не в хамстві, значить, джерело нашої безвласнодержавности і безнаціональности.

Хамство єсть скрізь. Це правда. Скрізь єсть „гін“ до відлювання себе із своєї громади, до непослуху їй, до насмішки над її авторитетами. Але скрізь поруч цієї сили відосередкової, руйнуючої, єсть сила доосередкова, здержуюча. І власне

оця друга сила перемагає завжди в тих людських громадах, що стають окремими державами, націями.

Прикметою українських людей єсть не само хамство, а ніким і нічим необуздане хамство. В громадах державних — Ной, поруч Хама, має завжди ще й другого сина: Яфета. Хам батьком погорджує, Яфет любить батька. І будуючою силою своєї любови він перемагає руйнуючу силу хамової злости. Бо Хам шанує тільки силу. До піддержаного яфетовою силою батька він перший прибігає просити ріжних милостей.

Погляньмо на найблизчих сусідів. Спільний Москві і нам удільний, руйнуючий, відосередковий, хамський період кінчається там перемогою батька при помочі Яфета: відродженням вседержавної, батьківської, старшої од всіх удільних, великокнязівської влади. Так само, хоч иншим способом — при помочі конфедерацій — перемагає свого Хама Польща. Не кажучи вже про рицарську, в яфетових традиціях виховану, Західну Європу. Не згадуючи теж північної Америки. Бо, перемігша там бушуюче хамство, яфетова сила Вашингтона спіралась на вродженій солідарности завойовницького — в віковій монархії вихованого — англо-сакського племені. Така солідарність, вродженою ріжним од природи Українцям бути не може, і її Українці иншими, не-республіканськими, методами мусять в собі щойно тільки виховати. Але ось ще гірша „україна“ ніж наша: Сицилія — помісь Азії, Африки й Європи; кипучий котел ріжних рас, вір, культур, мов. Навіть вона знаходить в собі яфетове племя. Во імя любови до Землі, до спільної Батьківщини, твориться там під пануванням своєї нормандської династії окрема держава, і в ній, з перетоплення в одно візантійства, латинства і мавританства, нова національна культура,

чудові пам'ятки якої можна бачити до нині в Палермо.
А у нас?

* * *

Гетьманці! В таких переломових хвилинах, як сучасна, не вільно дурити себе неправдою. Легенда — не брехня. Легенда — це сильне хотіння, що бере образ укоханої минувшини для творення будуччини. Але це не перебріхування мунувшини, щоб допінгувати своє кволе хотіння. Це не чад неправди, яким труси опянюють себе, йдучи в бій за те, чого не хочуть.

Єсть в нашій історії матеріал для легенд. Єсть князівсько-дружинницький епос з апотеозою Землі Русьської. Єсть Кричевські — вірні до смерти Війську Запорожському полковники. Єсть сердюки, що за тінь, за символ Влади Державної, Гетьманської, поклали свої голови літ тому десять під Київом. Але поруч: море хамства, і то на жаль тріумфуючого хамства. Хамство це мусить пізнати без страху, до самого коріння, кожний не трус, не позер, не фразер; кожний, хто любить Україну. Пізнати не на те, щоб над Україною по хамськи на-сміхатись, а щоб її любовою синівською з пониження піднести, перемігши хамство кругом себе і перш за все в собі.

* * *

Князівська влада на Україні була сильна й авторитетна доти, доки не була українською: доки — як Володимир, Ярослав — спіралась на сили північні — варяжсько-новгородські. З хвилиною переміни напряму цих північних сил — від Києва на схід московській — південь Руси в самім собі державно-творчої сили не знаходить. Вибухає перше наше історичне хамство.

Князі молодші не хочуть слухати та шанувати Старших. Старші — Князі Великі Київські і Галицькі — розпучливо шукають на Україні сили яфетової, щоб обуздати молодших. Її нема. Перемагає хамство. І від оцього початку котиться воно по Україні без перериву, до сьогодні.

Удільні розбурхали українську стихію, поскидали Великих і пішли в рабство до допоміжних першому українському хамству Татар, а потім до Литви. Те, що було не мертве і не хамське поміж ними, почало в поті чола відбудовувати стару батьківську князівську владу під Литвою. Але проти них розбурхали українську стихію молодші: пани та бояре. Скинули старших: живі останки князів. Не знайшлось сили яфетової — хамова сама себе знищила — і пішла Україна в рабство до допоміжної в скиданю князів — Польщі.

Під Польщею те, що було не мертве і не хамське між панами, почало в поті чола рятувати стару Русь. Але проти них розбурхали українську стихію молодші: козацько-шляхецька старшина. Скинули старших: живі останки панів. Не знайшлось сили яфетової — хамова сама себе знищила — і пішла Україна в рабство до допоміжної в скиданю панів — Москви.

Під Москвою те, що було не мертве і не хамське між козацько-шляхецькою старшиною, почало відродження України і в Гетьманстві 1918 р. поклало камінь вугольний під будову Української Держави. Але проти них розбурхали українську стихію молодші: „нація селян та робітників,“ складена з інтелігентів. Скинули старших: живі останки козацько-шляхецької старшини. Не знайшлось сили яфетової — хамова сама себе знищила — і пішла Україна в рабство до допоміжних скидати Гетьмана — пеовяків та большевиків.

Ось факти. А тепер про їх наслідки для державної і національної свідомости синів Української Землі.

* * *

Держава — це перш за все: Влада, Територія, Громадянство. Без цих трьох складників — нема держави. Значить для будови держави необхідна організована сила, яка піддержує владу во ім'я добра цілої землі-території і цілого громадянства.

Нація — це перш за все єдність духова, культурно-історична. Значить для народження нації необхідне довге співжиття даного громадянства на даній території в одній власній державі. Нація — єдність духова — родиться завжди від держави — єдності територіяльно політичної — а не навпаки.

Хамство українське від початку нашого історичного життя ставало вперек цьому природньому процесові. Державі — початковому, цілому, батьківському — воно протиставляло завжди — кінцеве, окремішне, синівське. Колись — уділ, потім — стан, далі — віру, ще далі — народ і пролетаріят, а тепер — націю. Погляньмо на цю останню фазу.

Влада державна — законна, маєстатична і загальна. Її право правити державою спірається на чимсь вищим, старшим і святішим, ніж вона сама. Воно не може випливати тільки з цього, що вона „хоче“ правити і має „гін“ до влади. Боже помазаня, яке вона в покорі приймає, і закон батьків (традиція), який вона з любов'ю продовжує, — вище і старше — ось що лягло в тій чи иншій формі в основу народження всіх державних влад цілого світа.

Територія, Земля, Батьківщина. Держава родиться в хвилину, коли всі мешканці даної території стають як один в її оборону під проводом, посідаючої до цього законне право, Влади, проти мешканців чужої Землі, чужої Батьківщини, чужої Території. Територіяльна, краєва свідомість, а не свідомість племінно-культурно-віроісповідно-національна лягла в основу всіх держав цілого світа. Коли французський норман і германський англосакс станули як один проти Франції і Германії — народилась Англія. Коли романізований галл і германський франк станули як один проти Риму і Германії — народилась Франція. Коли германський лех і словянський полянин станули як один проти Германії і полянської Руси — народилась Польща. Коли варяг і словянин станули як один проти напору нових варягів і проти словянської Польщі — народилась Русь. Але з різні удільних з великими, козаків з панами, православних з уніятами, пролетаріяту з буржуазією, і українців з неукраїнцями на одній Українській Землі в протязі тисячі літ не народилась Україна.

Громадянство — це організація. Від слова: органічність, природність, те, що в природі єсть. Отже Церква — Христом Богом установажена організація природньої потреби віри і моралі. Армія — організація природньої потреби оборони. Родина — організація природньої потреби продовжувания роду. Клас — організація природньої потреби знання і краси (інтелігентський клас) і природньої потреби хліба (продукуючі класи). В основі організації, а тим самим в основі громадянства, лежить авторитет: церковний, воєнний, родинний, класовий. Тільки тоді коли єсть загально признані, громадські — церковні, воєнні, родинні і класові — авторитети, на яких може

спертися Влада, народжується на території даного громадянства його власна, своя Держава. Бо тільки тоді можна викликати необхідні для здобуття Держави загальні підйоми громадянства, коли єсть ричаг, двигун — авторитети і слухняні у відношенню до них організації — що ним можна громадянство, як один муж, підняти. Без організації і без авторитетів нема громадянства, а єсть розпорошена, взаємно себе незнаюча і ненавидяча юрба рабів. Такою юрбою мусить правити з чужої Землі, з Метрополії, чуже організоване громадянство, чужа Держава, на те, щоб ця юрба сама себе весь час не різала.

Влада, Територія, Громадянство — це три основи державного думаня. А державне думаня, це основа державного ділання: політичної творчости, а не політичної руїни.

Хамові українському основи державного думаня споконвіку чужі, не зрозумілі. Як бугай на червону плахту, так реве він, коли йому про них заговорити. „Останній крик його моди“ — думаня націоналістичне.

— Джерело влади: — я і нині. В життю рішає тільки сила. Тільки сила єсть владою. Не маєстатичність, не законність, не традиційність потрібні Україні, а патрони і стихія. Патронами оперезаємось до зубів. Розбурхаємо стихію. Тарахнемо шапкою об землю на площі Св. Софії так, що в одну мить не стане ворогів. На вчора, на батьків, на любов до них, на покору перед чимсь од мене — Хама — вищим — наплювать. Вище понад все — це нація. А нація — це я і такі, як я. Не якась там старече теоретизування, а молода буйна національна стихія, що булькоче в нас і пре нас неудержимим гоном до отаманства, до правдивої стопроцентової націоналістичної української влади.

— Ніяких краєвостей і ніяких авторитетів нам не треба. Націю ми творимо на еротично чуттєвих основах. З кого так само бухає злоба, як з нас — цей Українець і він з нами. Будь він пан, адвокат, старшина, священник, селянин — чим більше одбився він від свого класу, чим менше має він авторитету в своєму класі, тим більше в ньому злови проти своїх власних земляків, тим більше в ньому потрібної нам стихії української нації.

— Народ — великий і могутній — як дощу в засуху, так же приходу нашої диктатури. Ми-ж завжди знаємо, чого він хоче. Хіба не самостійности хотів він, сорокаміліонний, коли іменем України ми її Гетьмана валили? І хіба супроти цього всього потрібні нам якісь „влади гетьманські, традиційні,“ якась „свідомість територіяльна,“ якісь „організації класові, громадські,“ якась „думаня державне?“ Руйнуй Гетьманство до кінця! Бий всіх на Україні, хто не такий, як ми! Клич проти них Варшаву, большевиків, хоч-би самого чорта! Скидай батьків! Вони-ж не-українці! Вони не вірять в мене — Хама — значить вони не вірять в Україну!

Нема нічого лекшого, як скинути батьків. Батьки скрізь і завжди, по своїй старости, од синів слабші. Але-ж, по скиненню батьків, поруч цього — вискакує зараз на Україні другий Хам.

— Ах так, каже: — тут на цій землі нація понад усе. І джерело влади тут мій власний гін, сила кулака та масова чуттєва стихія. І ніяких авторитетів тут нема, скрізь тільки самі дурні, непотріби, злодії. Прекрасно! Цей розбурхує стихію і націю „вукраїнську,“ а я розбурхаю тут стихію та націю польську або всеросійську. Різати панів, жидів, буржуїв, батьків

бити і все, що тут єсть зверху — можна чудово во імя всіх цих трьох націй та стихій. Метод тільки задержимо той самий, бо тут вже народ до нього здавна звик.

— Цей наплював на батьків, скинув їх та Гетьмана і став націоналістом „вукраїнським.“ Я так само наплюю на батьків і стану націоналістом польським або всеросійським. Йому вільно починати від себе і від нині свою „вукраїнську“ націю. І мені вільно починати від себе та від нині мою націю польську, або всеросійську тут, в цій безбатьківській і безтрадиційній „вукраїні.“ Він верещить, що я ображаю його націю. Яка-ж це нація, де — як він сам каже — всі батьки ідіоти, і де всеукраїнські повстання вибухають тільки проти української влади? А народ? Він-же суверенний! Вчора він його вибрав; сьогодні вибере мене. Не вірите? — подивіться кругом по цій землі. Ми-ж народові те саме кажем, що і той: смійся з своєї старої традиційної влади; не визнавай одної, всім нам тут спільної, батьківщини; плюй на всі свої авторитети і слухай тільки тих, хто на твоїй стихії національній грає. Правда — націоналізми наші різні. Але-ж сам той, „вукраїнський,“ каже, що це питання тільки сили. Він нас в морду во імя свого націоналізму, а ми його в морду во імя націоналізму нашого: польського і всеросійського. А що його насмішки над краєвостю ми добре памятаєм і тому до однонаціональних сусідів наших за націоналістичною допомогою завжди звертаємось, то не наші морди були, єсть і будуть на цій націоналістичній „вукраїні“ в крові...

Сидить Хам український, побитий сам собою, своїм двойником — Хамом польським і Хамом всеросійським на Україні — та гірко плаче. — Всі мають: Чехи, Литвини, большевики, Пілсудський, Мусоліні мають, а я не маю. Хіба я не такий самий, як вони?

— Ні, Хаме! встократ ні! Чехія, Литва і всі сьогоднішні націоновластя не від націй та отаманів, а від монархій, територій і громадянств з їх церковними та класовими авторитетами почались. Вони продовжують старе, а не починають, як ти, за кожним разом все нове. З державного, а не націоналістичного думаня відродилась Чехія. Своє державне право, а не „національні обєднання,“ вона в Австрії весь час обороняла. Масарик — держави їхньої відродитель — був той, кого найбільше там ненавиділи, такі як ти, націоналісти. Во імє державної, а не націоналістичної ідеї бореться так слушно і завзято Литва за Вільно, де нації литовської, як нема! І не пишуться в цих всіх націоновластях німецькою транскрипцією імена Бартлів, Геців, Брікнерів, Колярів і Вальдемарсів, щоб показати, що це „чужинці,“ а не „справжні“ голопупенкові націоналістичні „українці.“ Навіть до тебе найподібніші большевики, і ті, при таких самім як твоє безмежнім хамстві, посідають зовсім чужий тобі інстинкт державний, мають думаня державне. Владу свою вони в своїх поняттях освячують універсалістичною комуністичною доктриною, отже виводять її з чогось вищого від себе. В покорі і пошані творять вони залізний авторитет Леніна, яким обуздують своє власне хамство — „ерос і стихію“ отаманів. І будуючи державу на московським історичним ґрунті, не зруйнували вони всього батьківського, старого. Не захопились вони, як ти в свому варварстві, „американським“ ніби способом випалювання старого лісу, щоб міг рости лопух, настільки, щоб не зберегти того, що своїм п'ятсотлітнім досвідом дало їм змогу зорганізувати армію і чеку, підстави їхньої влади.

— Далекі від твого хамства і Пілсудський, Мусоліні. Не

маю наміру їх апотеозувати, тим більше, що наслідки всього того, що вони роблять, не будуть, думаю, веселі для їх націй. Але хіба ставив Пілсудський „поза нацією“ Мейштовича за те, що будував пам'ятник Єкатерині, Радзівілла за те, що родич Гогенцолернів, а Тарновського за те, що при австрійським Цісарі стояв і хотів стояти? Чи викинув він представників цих старших верств, цих пройдених вже нацією шляхів, як не потрібне каміння придорожнє? Чи не ненавидять його за це такі як ти націоналісти тромтадрати польські? І чи не поставив той самий Пілсудський сам над собою президента, як символ в республіканській Польщі — вищої од нього, Пілсудського — Державної Влади? А хіба вжив Мусоліні „порив і стихію молодих сил нації“ на те, щоб скинути Короля і згуртовані біля династії всі старі верстви? Хіба врешті Мусоліні і Пілсудський не мали сил на те, щоб, як і ти, самім головними отаманами та головами народніх республік поставати? — Протри очі, засліплений злобою чоловіче! Націоналізм яфетований з пошанованям батьків не єсть націоналізмом хамовим для винищування батьків.

— Та на що Україні ця непотріб! — реве Хам. Хіба подібні українські батьки, українські старші верстви, до батьків італійських або польських?!

— Може більше, ніж ти до Пілсудського або Мусоліні. Але не в тім річ. Річ у взаємовідношеню таких синів до таких батьків, яких дана Земля має. Що-ж до потрібности, то тобі, Хаме, батьки потрібні найбільше для одного: щоб перед смертю тебе поблагословити і за Україну твою на тім світі перед Господом молитись.

— Смієшся? Смійся! Але знай, що як скує тебе в рі-

шаючу хвилину раптовий, нічим зовнішнім не пояснимий духовий параліч — такий самий, що скував удільних над Калкою, панів над Святою, козаків під Збаражем і Берестечком, а тебе самого в обличчю мізерних тоді, в порівнанні з твоєю бичачою стихією, большевиків і „дзєці львовських“ — то це тому, що всі, побиті і запльовані тобою, старші історичні верстви з прокляттям у вічність з України повідходили. Тому, що нема в тобі єдиного джерела перемагаючої відваги: — любови та покори. А на тобі єдиного джерела успіху: — благословенства батьків.

II.

— Хаме український, помимо все — Земляче таки Рідний! Зло, яке ти робиш Українській Землі тобі трудно зрозуміти. Ти не любиш, коли тобі про нього говорити. — Все це теорії, а я признаю лише життя; все це було, тепер буде инакше — кажеш ти. — Може захочеш принаймні зрозуміти зло, яке робиш самому собі: наслідки твого хамства для тебе-ж.

— В практиці, в життю зустрінеш ти на Україні в першу чергу отамана. Він — це вже не „теорія“ — а реальна, тисячелітнім твоїм пануванням витворена, дійсність українського життя. Замість характеру — рев і доколінний шлик; замість сталої ідеї — що дня инший настрої; зброєю — демагогія і брехня; мотором — злоба, зажерливість і пиха; тактикою — зрада, а суттю — порожнеча, пуста поза. В день, коли йому славу в руки плещуть — без розуму герой, що на стіну скаче. В ночі — хитрий трус, що перший утікає. Тому здатний до бою тільки в переміщці з типами протилежними — суворими, правдивими, скромними, твердими. Тому до самостійности, якої

підставою єсть вірність, органічно не придатний. Нація отаманів, що мала тисячі парадів „розбурханої стихії“ на площі Св. Софії, — площі Мудрости, з якої реготалась — але не державу. Нація отаманів, нація бунту і зради, з якими на кожнім кроці і тобі прийдеться зустрічатись.

— Поки скидатимеш батьків вся ця нація буде розуміється з тобою. Але завтра ти захочеш бути проводом над нею. Хіба-ж ти віддаси добровільно свою владу? Ти-ж кажеш, що віриш в Україну. Коли так, то за свою віру ти будеш боротись скільки сил з напором бунту і зради отаманів.

— Ти казатимеш: від нині шануйте і слухайте мене, бо я не Гетьман, а представник нації і народньої стихії. А тобі на це: і ми представники нації та народньої стихії, а ти кого слухав, шанував? — Ту казатимеш: ви-ж мусите мене любити і бути мені вірними, бо я ваш провід. А тобі на це: кого-ж ти любив і кому ти вірний був, коли кликав нас во ім'я злови до бою; себе-ж любимо не менше ми ніж ти. — Ти скажеш: Україну любив я і був вірним Україні. А тобі на це: і ми така сама Україна як і ти. — Ти казатимеш: що я здобув, те нація мусить зберігти, законсервувати. А тобі на це: що-ж ти консервував, коли во ім'я нації поскидав тих, що були до тебе? — Ти казатимеш: але-ж тільки на зробленім можна далі будувати, бо инакше випаруємо у вічному кипінню. А тобі на це: хіба-ж ти сам не навчав нас, що хто почуває в собі гін, той мусить будувати все на ново, на новім корінню? — Ти скажеш: послухайте-ж хоч мого досвіду кривавого, здобутого відданням всіх сил боротьбі за волю України. А тобі на це: не потрібні нам всі твої дурні теорії, ти-ж сам навчив нас вірити тільки життю, гонові, стихії. — Ти скажеш: ви-ж від мене учитесь, за що-ж

скидаєте мене? А тобі на це: бо коли вчиш, то ти вже камінь придорожній, похмурий слід історії, а такими ти нам погорджувати звелів. — Тоді проти вас я піду силою! — Нам тільки цього й треба, бо сила нації, сила отаманів, вся за нами...

— Нема способу Хамом дисциплінувати Хама, отаманом отамана. А чи можеш ти без дисципліни собі здобути владу? Подивись тільки хоч-би на останні десять літ.

— „Вороги народу,“ „зрадники нації,“ „не Українці,“ „поставити поза законом“ — так скидали Гетьмана і нас, гетьманців, десять літ тому ці, що потім в Східній і Західній Україні захопили владу. А сьогодні? — Дословно цими-ж самими кличами поскидали і скидають їх. Повстанчі отамани одержали те, що дали нації, з рук таких як і вони нових повстанчих отаманів. Як гірко, як щиросеречно вони сьогодні плачуть. І „брат на брата,“ і „моральний банітизм,“ і „розбивання нації,“ і „безсовісна демагогія,“ „кретини,“ „герострати“ — так сьогодні скаржаться вони на тих, що роблять проти них те саме, що вони робили. Не плачте! Завтра так само поскидають тих, що нині вас скидають. На кожного українського Хама завжди знайдеться ще більший український Хам!

* * *

Десять літ тому, 16/29 Квітня 1918 р., одвічному на Україні процесові все більшого хаміння, аж до рабства, був покладений хоч на хвилину край.

„Удільна“ Центральна Рада, розпочавши „відродження нації“ бунтованям селян проти панів, котилась нестримно вже на ліво — туди, де вискакував все більший Хам. Хоч декрет про признание права приналежности до української нації тільки

особам не вище фершала („лікарського помішника“ — як сказано в декреті) був проголошений пізніше (Директорією), але зародки його були вже всі в Центральній Раді. Тому Німці, яким потрібна була тоді дійсна українська нація, складена з представників дійсного місцевого громадянства, а не з одної секти все більше лівіючих інтелігентів, Центральну Раду розігнали.

Зїзд хліборобів Української Землі (з Московщини чи Польщи там ні одної людини не було!) проголосив Гетьманство. Хто були ці хлібороби? — Нащадки козацько-шляхецької старшини і старого панства, отже в дану історичну хвилину політично на Україні найстарша і найбільше досвідчена верства — зросійщена і спольщена в попередній добі — така, якою її створила історія українська. До них прилучилась найбільше господарна, найрозумніша і найбільше благородна частина селянства. Побачивши за своєю спиною большевицького дрючка, не захотіли ці честні і розумні люде покористуватись своїм дрючком, якого дала їм на панів Центральна Рада. Хоч в зїзді участі не брали, але йому співчували: духовенство, старе кадрове офіцерство російської армії родом з України, промислові, фінансові і торговельні круги, врешті горстка інтелігенції. Таким чином Зїзд Хліборобів виявив 16/29 Квітня 1918 р. бажання всіх найважливіших класів тодішнього громадянства Української Землі.

Як що не згадувати часів розцвіту старої князівської Русі — часів, коли Україна, як щось окремого від Новгороду чи Суздаля, себе ще не встигла проявити — то не було події, як оцеї Зїзд Хліборобів, так відмінної, так іншої від всього того, що досі діялось на Україні.

Перший раз в історії України Владу Українську проголошено під проводом батьків а не синів: під проводом консервативного — старшого, а не революційного — молодшого класу.

Перший раз в історії України джерело Влади виведено з традиції, а не з бунту: з моральної, а не фізичної сили — з чогось старшого ніж сама Влада.

Перший раз в історії України Влада Державна, сегосвітська, не схопила „за патли“ Владу Духовну і не примусила її себе визнати, а прийняла в покорі з її рук помазанництво Боже: помазанництво Духовного, вищого од себе.

Перший раз в історії України Владу Верховну віддано не отаманові за його персональні заслуги, а представникові Роду, що вже гетьманував на Україні: отже во ім'я спільної минувшини цілої Української Землі, а не во ім'я сьогодняшнього гону якоїсь одної окремішньої отаманської банди.

Перший раз в історії України знайшовся представник старшої, батьківської верстви, що, не підлизуючись до хамства і не кланяючись йому на всі чотири сторони, зважився взяти на себе страшний тягар Верховної Української Влади.

Перший раз в історії України в творцях її дальшого життя проявилась свідомість Землі а не Орди. Пряма наслідниця кочового Низу — Українська Народня Республіка (що як той на Дунай, так вона згодом перекочувала до Варшави) — була замінена територіальною, на засаді Батьківщини опертою, Українською Державою.

Перший раз в історії України — поняття „Україна“ стало означати ціле — у всіх його класах — місцеве громадянство, а не тільки один його „уділ“, одну його „віру“, якийсь один його „народ“, чи якусь одну його „націю“, в роді

тієї, що розбудовується тепер „інтегрально“ в Сміхові під Прагою. Тому перший раз в історії України могла зявитись хоч на хвилину Законність, Маєстатичність і Загальність імени українського — Української Верховної Суверенної Влади. І в цьому — а не в ріжних побічних дрібницях — лежить все вікопомне значіння акту, якого правду намагались і намагаються закрити страшною руїною і підлою брехнею ці перші десять літ нового панування Хама...

Такий а не инший характер акту проголошення Гетьманства став зразу проявляти творчі наслідки, не зважаючи навіть на форми, в яких Законність, Маєстатичність і Загальність Влади могла в реальних українських умовах проявитись, і не зважаючи навіть на ґрунт, так глибоко переораний психікою і навиками хамства, як ґрунт український.

Під впливом цього акту починають приймати поволі українські форми всі прояви місцевого життя. Українським — з російського та польського — починає ставати місцевий консерватизм. З хвилиною, коли і на Україні знайшлося нарешті щось консервувати, коли Україною має право зватися нарешті, не тільки жменька злобних літераторів, а все дійсно сильне і дійсно творче на Українській Землі, зявляються консерватисти українські. Тому може нарешті зорганізуватись і місцевий український поступ. Єдність „Національного Союзу“, якої ані перед, ані по Гетьманстві не бачили між собою „національні“ революціонери — стала можливою тільки завдяки появі в українських формах місцевого консерватизму. Тільки його тверда стіна давала змогу революціонерам, замість летіти носом в прірву, одною рукою перти на стіну, а другою одмахуватись од натискаючих на них ззаду ще більших революціонерів.

Тисячелітнє хамство не може розуміється зразу щезнути з лиця Української Землі. Але, звязане тепер Законністю, Маєстатичністю і Загальністю Української Влади, воно всю свою злобу і руїну повертає вкінці кінців на добро Землі. Хамству польському і всеросійському на Україні вирвані його найстрашніші зуби. Воно не може вже оправдувати свого існування хамством українства. Бо-ж українство тепер — це вже не партійно-революційна отаманська „нація“, а все і всіх обіймаюча Гетьманська Держава. І як не намагається ревіти одно хамство про „непонятну мову галіційську“, а друге хамство про „незрозумілу народові мову російську“, проте вони прекрасно бачать, що Гетьманську Владу „мовою“ не перекинеш. Тому одні починають вчитись „шевченківській“, „не галіційській мові“, а другі видають українсько-російські та російсько-українські словники, і з цього виростає Україна.

Росте Україна і тому, що її хамство нарешті в перший раз себе взаємно побачило і пізнало. Чи можуть зійтись коли небудь при однім столі український вшехполяк, общеросс і націоналістичний українець, якщо нема вищої од них, старшої од них, Законної, Маєстатичної і Загальної Української Влади? Знайшовшись завдяки цій Владі раптом в одній хаті, вони бачать, що подібні вони всі три до себе як близнята сіямські. І це стирає їм всім канти. Так само, коли хамський каратель лупить нагайкою іменем України революціонера, а хамський революціонер іменем України здирає живцем шкіру з карателя, то обидва вони поволеньки перекипають, а на дні лишається спільна і тому і другому Україна. Росте вона і тоді, коли її найбільший навіть ворог мусить, тому, що це Держава Українська, іменем її всі свої громадські акти прикривати. Росте

тому, що її сини, хоч б'ються ще, як і билися раніше, але символ України стоїть вже тепер над ними, а кругом їх держить обруч Державної Української Влади, що не дає їм, як досі, розсадити Україну.

Найбільше-же росте Україна в початках Гетьманства 1918 р. тому, що батьки не проклинають вже своїх синів. Що починають вони поволі Україну синів благословляти, бо ця синівська Україна вже не б'є, не мучить, не проганяє їх. А з другого боку давно зросійщені і спольщені сини згадують тепер своїх українських батьків і з любов'ю та покорою починають тепер до цього синівства признаватись. В невидимій силі такого власне, іншого ніж досі, наставлення громадської душі починають почувати себе рідними братами і рідними синами одної Української Землі місцевий „росіянин“, „поляк“, „українець“. І тільки тому, тільки в часах Гетьманства 1918 р., твориться своя Держава Українська, а в Українській Державі починає народжуватись дійсна, не літературна, Українська Нація на Українській Землі.

З попередньої нашої історії одна лише доба може рівнятися по своїй українотворчій силі з добою Гетьманства 1918 р. Це — останні роки панування Великого Богдана. В свідомості своїй і своїх помічників він перестав вже тоді бути лише козацьким Батьком. Він хоче Королівства Руського, Гетьманства Війська Запорозького, в розумінню не мандруючої озброєної ватаги, а територіальної Держави — такої, яку має в сусідній Річпосполитій аналогічний „Війську Запорозькому“ „Народ Шляхецький“. Тому він так хоче возстановити тоді органічну структуру, розбитого козацькою революцією, громадянства Української Землі. Тому для повернення цьому громадянству його батьків, його консервативної частини, він так запопадливо

оберігає універсалами повертаючих тоді на Україну панів. Тому він так хоче одержати для себе благословенство Патріарше — вищу духовну санкцію своєї Влади. Тому він так дражливий в справі вибору сина на Гетьманство, бо хоче витворити традицію, дідичність — санкцію чогось давнішого, старшого для Гетьманської Влади. І тому падає він, горем убитий, на вість про бунт козацький. Валиться наче дуб од грому старий Гетьман, коли по десяти літах надлюдської праці ясно бачить, як Хам український не розуміє, і по вік не зрозуміє, що таке Законність, Маєстатичність і Загальність — що таке вірність і шляхетність — в будові нової Держави, в твореню Української Влади...

— Як?! влада верховна має бути вище, ніж мої суверенні апетити? Значить ніколи вже ні один отаман Гетьманом — владою верховною не стане? Значить Україна це щось таке, що я маю шанувати, любити і слухати, а не щось, чим я можу бити, скидати і себе вивищувати? Щось спільного всім на цій землі, а не власність монопольна моя і моєї банди? Брехня! Це не Україна! Це вигадка московських і польських поміщиків, щоб повернути собі маєтки на Україні!

Повстання Пушкаря завалило українотворче діло Богдана Хмельницького. Повстання отаманів під фірмою „Петлюра-Винниченко“ завалило українотворче діло Гетьманства 1918 р. І як в першій так і в другій випадку — так вчора як і від віків — переможці, обдерши Україну з Законности, Маєстатичности, Загальности, перерізали зараз-же на другий день самі себе і щезли в рабстві. Чому так сталося?

* * *

Тому, що не було на Україні своєї власної Яфетової Сили.

Українотворче діло Богдана спіралось на силі Тугайбеевих Татарів, що біля Гетьмана весь час перебували і по його наказу отаманські голови стинали. Українотворче діло Гетьманства 1918 р. спіралось на силі, дисципліні і організації німецької армії. Обручі, якими держався український котел з перекипаючим в державу та націю його хамством, не були місцеві, українські. Коли вони перестали держати, коли зникли, хамство розірвало котел, убило Україну.

Гетьманці! Цієї гіркої і болючої правди не вільно ніколи забувати. Все инше в нашому упадку — це деталі, це дрібниці. Основне — Хам і Яфет. А суть, найглибша суть, така: буде власна місцева Сила Яфетова здатна паралізувати Силу Хама — буде Україна; не буде її — не буде ніколи України. Бо навіть Варяги уподобнюються тільки до Яфета. Коли на даній Землі єсть тільки Хам — вони не асимілюються ніколи. Так, як не засимілювались з Україною ані рицарський гетьмановий „друг-сокіл“ Тугайбей, ані німецька армія.

Сила Яфетова — це не диктатура. Нема на Україні такої місцевої сили, яка-б без помочі Варшави чи Москви, могла примусити мовчати всі инші місцеві українські сили. А поміч Варшави чи Москви у внутрішніх українських справах — це смерть, це загибель України.

І найбільшим політичним нерозумом було-б прикривати щільно диктатурою котел, який мусить ще перекипіти: мусить у внутрішнім тертю перетерти віками накопичене хамство. Вся суть в цьому, щоб це хамство перекипало в українських державних обручах; щоб, взяте в обручі, воно котла не роз-

садило. Таким власне обручем мусить бути Яфетова українська сила.

На прапорі її написано:

За Гетьмана з Гетьманського Роду — за одну для всіх і вищу од всіх, Законну, Маєстатичну і Загальну Державну Українську Владу!

За всю Землю Українську — за спільну всім місцевим „уділам“, „вірам“, „націям“ і „народам“ — Батьківщину!

За ціле Громадянство Українське і за основи його буття, як Громадянства: за Церкву, за Армію, за Родину, за Класові Організації!

Тому українотворча Сила Яфетова дасть в межах українського державного закону волю українському Хамові. Доки він під одним Гетьманством, не порушуючи єдності Землі і не руйнуючи основ Громадянства, беться між собою за свої „уділи“, „віри“, „народи“ і „нації“ — нехай беться. Але за отаманські посягання на Верховну Владу, за розбивання Української Землі і за руйнування Церкви, Армії, Родини і Класу — Хам мусить йти в клітку. А головне він мусить знати і відчувати, що єсть сила, яка його посадить в клітку. Без цього не буде України.

Безмірно важко таку Силу Яфетову на Україні сотворити. Бо щоб стати опорою Законної, Маєстатичної і Загальної — Державної Української Влади, вона джерело єдності мусить мати в собі, а не зовні. Це значить, що вона не може бути обєднана ненавистю до чогось поза собою, так як обєднані нею наприклад комуністи чи фашисти. Вона не може обєднатись ненавистю до свого брата Хама, бо Хама вона мусить виховувати а не убивати. Вона не може обєднатись ненавистю до Москви або

до Польщі, бо ненависть до Москви зажене її в Польщу, ненависть до Польщі зажене її в Москву, а ненависть одночасно до обох — в петлю самогубця або в дім для божевільних. Прикладом для неї мусить бути не націоналістичний фашист і не соціалістичний комуніст, а давнього, з часів могутности, старого типу англійський слуга державний.

Не в загіпнотизованій якоюсь ненавистю банді його сила. Сила його — це дім-родина. Церква. Клуб класовий. — Пошана, вірність та любов для своїх лідерів — авторитетів. Вірність цих авторитетів Королю. Ідеал всіх — шляхетність, джентельменство. Ось і все.

З безмірним спокоєм дивиться він на свобідні рухи своїх співгорожан - доти, доки ця свобода не зачіпає Маєстату Короля і Державного Закону. Тоді він без пардону валить по голові. Так само не ненавидить він ані Француза ані Німця. По лапі дасть одному і другому за вміщування в його внутрішні діла. Але з кожним готов вийти в союз, коли цього вимагає вище для нього понад все, крім Бога — Добро Держави!

Такий наш Яфетовий Ідеал, Гетьманці! Тільки внутрішня вартість наша, тільки ця сила, яку ми сотворимо самі в собі, дасть нам змогу цей ідеал великий осягнути. Як не може бути без Яфетової Сили — України, так не може бути Сили Яфетової без непорушної, безкомпромісової внутрішньої моралі. Які-ж основи цієї моралі?

Любов — що не значить коровяче взаємолізання, а тоді раптом рогом в бік. Покора — що не значить хитрість і низькопоклонство. Вірність — в серці а не на язиці. І почуття спільности, а не злобне вишукування в оці ближ-

нього пилінки, щоб жовчі більше до свого жолудка напустити і собі в той спосіб прийнятність учинити. Коротко: шляхетність, благородство. Як скрізь, на цілім світі, від назви верстви державотворчої родилась назва моральної прикмети, так тільки з цієї моральної прикмети народиться Яфетова, державотворча сила України.

На цих основах збудуємо організацію. Вона не сміє бути одірваною од громадянства „чуттєвою“ бандою. Коріння її мусять бути в громадянстві: — в своїй родині і своїм роді, в свому класі (значить в різних класах України), в своїй Церкві (значить в різних християнських Церквах України), од яких ми не маємо права, тому що ми Гетьманці, одриватись. З організації цієї виросте на Землі нашій Яфетова Сила, а на Силі Яфетовій опреться Гетьман: Законна, Маєстатична і Загальна Державна Влада України.

Хочемо, щоб була Україна — робім те, що тепер робити треба: творім організацію — зародок Яфетової Сили. Ділом і думкою. В краю і на еміграції. Скрізь і при всяких умовах. Не „від завтра“ і не „коли конюнктура буде ліпша“, бо завтра буде вже запізно, а добра „конюнктура“ без нашої співучасті ніколи не появиться.

При тім не закриваймо очей на смертельну небезпеку, що з кожним днем все більше загрожує нашій організаційній праці. Найбільша небезпека Яфетовому ділу — Хам. Він хоче на своє перекрутити наші цілі. Він добирається до нашого внутрішнього життя.

— Нехай ваш Гетьман стане отаманом! Нехай він прожене од себе всі останки старих, слабих, непотрібних класів; всіх старших українських діячів, всіх теоретиків, що не вірять в отаманську

Україну. Нехай він стане на чолі українського повстання проти таких, як він. Нехай буде диктаторським вождем молодих націоналістичних сил, до яких належить будуччина і завтра сорокамільйонної нації. Тоді ми всі станемо Гетьманцями, всі підемо з вами! — Так шепче вам до уха Хам.

— Чи не пора вже розпочати бунт!? Вже десять літ існує рух гетьманський і ще не поділився? Чи можна щось подібного стерпіти „на Україні“? Таж дивіться: москалі, поляки, українці, поміщики, селяне, буржуї, пролетарі, офіцери, дворяне, козаки, православні, католики, уніяти — все там вкупі. А ну! - поцькуй но їх один на другого! Розбий! Можеш це робити без боязни. Екзекутиви там нема. Зразу станеш гетьманським отаманом. Вкради у них ідею! Перекрути її на реві! Вирви з неї два, три гасла, а на саму суть наплюй! Скажи, що ти очищуєш гетьманство од ворожих — чи нації, чи селянству, чи унії, чи може православію — елементів. Скажи, що ти за Гетьманом, але проти тих, кому він доручив тобою управляти. Скажи, що ти хочеш, щоб Гетьман був самодержавний: твоя воля — його воля. Тоді удасться тобі це, чого даремно добивався, поки був республіканцем: станеш українським „Мусоліні“ — возстановителем Гетьманства силою всеруйнуючого і всеосмішуючого українського вікового хамства!

Гетьманці! Послідователі Яфета! Покажім, що єсть у нас екзекутива. Не фізична, не кулачна, — а духовна і моральна. Нехай не зверне нас з нашого шляху, нехай не розложить нас — все в пародію і порох обертаючий, український Хам!

В обличчю всього того, що було і що єсть на Україні, Милість тільки Божа може нас урятувати. Тому до Бога перш за все нехай звернеться наше серце, душа наша, в ці десяти роковини.

Помолімся, щоб допоміг Він нам, Великий Милосердний, виробити в собі, до смерти зберегти і дальшим українським поколінням передати Яфетові прикмети. Щоб дав Він, Великий Милосердний, Гетьманові нашому і Родові Його виконати їх основне Гетьманське Діло: збирання Сили Яфетової біля Символу Законности, Маєстатичности і Загальности Державної Влади Української Землі. Щоб зміцнив Він, Великий Милосердний, нашу любов взаємну, що одна тільки дасть прововоді нашому змогу вести нас, а нам рости, йдучи по дороговказам проводу. І помолімся за брата нашого, за рідного, за Хама, щоб Бог Великий Милосердний освітив його Милостю Своєю, щоб послав йому в серця покору і любов, щоб перемінив його в Яфета з Хама. Помолімся не пустим криком ніби „релігійних“ лицемірів, а найглибшою самотою серця. Помолімся так, щоб одійшов од нас гнітючий сором за слабкість нашу і силу Хамову, що нам забрали, зруйнували Україну; щоб настав в душах наших спокій, в серцях радість від буття з собою, а в умах надія -- тоді, дасть Бог, видержимо, Гетьманці!

А ти, Хаме, памятай, що кожної хвилини Яфетом можеш стати. Хіба ти не бачиш, як сил активних українських мало, і як цю дрібку ти хамством своїм ще більше дробиш, розбиваєш. Ти-ж — син, ти — молодість, ти — завтра, ти — стихія. Ти більше маєш на Україні сили, ніж Яфет. Тому за будучність ти перш за все несеш відповідальність. Щоб ти будував, а не руйнував як досі, Україну, одного тільки треба: хвилини покаяння. Щоб хоч на одну мить покинув ти писати, бігати, кричати — свою „рушійність“ хоч на хвилину припинив. І запитав себе, свого сумління: що властиво мене в моїй активности жене,

яке це почуття мене до руху прає? І відповідь дав собі так щиро, так правдиву, як в обличчю Бога, як на порозі смерти....

Не схочеш такого покаяння? Робитимеш дальше своє плюгаве діло? Роби, бушуй, кричи, вали! Крім руїни і згуби для тебе-ж самого, нічого з твоїх писань, криків, банд не вийде. Бо згідно переказаному всім нам на науку Божому Законові діла твої, поки ти Хамом остаєшся, прокляті на віки вічні, до кінця світу. Амінь.

Обов'язком кожного Українця - Державника є перед-
плачувати одинокий того роду журнал

„ПОСТУП“

ВІСНИК ЛІТЕРАТУРИ І ЖИТТЯ

Виходить як двомісячник в об'ємі 4-5 аркушів друку

Містить: статі з області політики, соціології, релігії
й письменства, вартну белетристику оригінальну
і перекладну та багатий відділ бібліографії.

Стоїть на становищі української державницької іде-
ології і редагований в душі християнським.

Участь у „Поступі“ за 1927 рік брали: Андрусяк
Микола, Аненко І., Бать Ол., Гладилевич І. К., Заїкин
В., Д-р Залозецький В., Д-р Крипякевич І., Липинський
В., Лімниченко В., Д-р Лоський І., Д-р Лужницький
Гр., Меріям, Монкевич Б., Монтрезор А., Мох М.,
Д-р Назарук О., Нигрицький Л., Пасіка М., Петрійчук
Ор., Саварин Д., Семчук С., Сохоцький І. Н., Фірак М.,
Шостаківський П. та інші.

Передплата на рік 10 зол., шістрічна 5 зол.; для закордону
річно 1.50 доляра.

Редакція й Адміністрація журналу „ПОСТУП“ Львів,
вул. Сапєги 26/1.

ТОГОЖ АВТОРА:

Szlachta na Ukrainie. Udział jej w życiu narodu ukraińskiego na tle jego dziejów. Kraków 1909.

Z dziejów Ukrainy. Księga pamiątkowa ku czci Włodzimierza Antonowicza, Tadeusza Ryńskiego i Paulina Świącickiego. Київ-Краків 1912.

Stanisław Michał Krzyczewski. Z dziejów walki szlachty ukraińskiej w szeregach powstańczych pod wodzą Bohdana Chmielnickiego. Київ-Краків 1912 (окремо видана частина попередньої праці).

Україна на переломі 1657-1659. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII-ім столітті. Відень 1920.

Релігія і церква в історії України. Філядельфія 1925.

Універсалізм в хліборобській ідеології. Прага-Подєбради 1926.

Листи до братів хліборобів про ідею і організацію українського монархізму, писані 1919-1926 р. Відень 1926 р.

